

ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΗΝ « ΠΕΙΡΑΝ » ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ ΤΟΥ ΡΩΜΑΙΟΥ

Ἡ δυσμενὴς στάσις τοῦ βυζαντινοῦ νομοθέτου ἔναντι τῆς νομολογίας τῶν δικαστηρίων¹, συνέβαλεν ἴσως εἰς τὴν σπάνιν τῆς συντάξεως νομολογιακῶν συλλογῶν, εἰς τρόπον ὥστε καθ' ὅλην τὴν ὑπερχιλιετη διάρκειαν τῆς βυζ. αυτοκρατορίας μόνον δύο τοιαύτας συλλογὰς νὰ συναντῶμεν: τὴν « Πείραν » Εὐσταθίου τοῦ Ρωμαίου καὶ τὰς « ἀποφάνσεις » τοῦ ἀρχιεπισκόπου πάσης Βουλγαρίας Δημητρίου τοῦ Χωματιανοῦ². Ἡ πρώτη ἐκ τούτων³, ἡ ὁποία θὰ μᾶς ἀπασχολήσῃ σήμερον, συνταχθεῖσα περὶ τὰ μέσα τοῦ ἰα' αἰῶνος, εἶναι ἐκ τῶν σπουδαιότερων μνημείων τῆς νομικῆς ἐπιστήμης τῶν μετὰ τὴν ἔκδοσιν τῶν Βασιλικῶν χρόνων· διότι ἐκ τῆς « Πείρας » πληροφοροῦμεθα τὴν ἐν τῇ πράξει ἐφαρμογὴν τῶν νόμων κατὰ τοὺς ἰ' καὶ ἰα' αἰῶνας, παρεκκλίνουσιν συχνὰ τῶν ἐπισήμων κειμένων, ἔξ ἐπιδράσεως τοῦ ἐθιμικοῦ δικαίου⁴. Ἐν ᾧ ὅμως ἄλλων βυζ. νομικῶν κειμένων διεσώθησαν πλεονα τοῦ ἑνὸς χειρόγραφα, ἐκ τῆς ἀντιβολῆς τῶν ὁποίων πρὸς ἄλληλα

¹ Βασ. 9. 1. 79. « ὁ νόμος κελεύει μηκέτι τὸν δικαστὴν ἀκολουθεῖν ἑτέρον ψήφον γεγενημένην· ἀλλὰ σκοπεῖν τὸ κατὰ νόμον ἀκόλουθον καὶ οὕτω ἀποφῆρασθαι ». Παρεμφερῆς διάταξις προϋπήρχεν ἐν τῷ Κώδικι τοῦ Ἰουστινιανοῦ (7. 45. 13). Τὴν διάταξιν τῶν Βασιλικῶν ἐπαναλαμβάνει ἡ Σύνοψις Βασιλικῶν (Ψ. III. 7), ἡ Πείρα (ΝΑ' ιη'), ἡ Ἐξάβιβλος τοῦ Ἀρμενοπούλου (1. 4. 33) καὶ τὸ ἀνέκδοτον « Νομικόν » τοῦ Καμπανίας Θεοφίλου (ΛΓ' 36) ὡς πρὸς τὸ τελευταῖον, ἡ δῆθεν ἔκδοσις τοῦ ὑπὸ τῶν Ταπεινοῦ καὶ Βασιλειάδου (Κωνσταντινούπολις 1887), ὑπὸ τὸν τίτλον « Πρῶξιρον Νομικόν », σὺν πλείστοις ἄλλοις, παραλείπει τὸ ἐδάφιον τοῦτο.

² Ἄλλὰ καὶ αὗται εἶναι λίαν ἀμφίβολον, ἐὰν ἀπέβλεπον εἰς τὴν παροχὴν βοήθηματος πρὸς τοὺς νομικούς, ἢ ἀπλῶς, ἑκατέρω τούτων, εἰς τὴν συγκέντρωσιν τῶν γνωμοδοτήσεων ἑνὸς καὶ μόνου νομομαθοῦς· τουλάχιστον ὡς πρὸς τὴν « Πείραν », ἡ ἐπιφύλαξις αὕτη δικαιολογεῖται λόγῳ τοῦ ὅτι αὕτη συνετάχθη ὑπὸ μαθητοῦ καὶ θαυματοῦ τοῦ Εὐσταθίου.

³ Περὶ τῆς « Πείρας » πρβλ. κυρίως τὴν μελέτην τοῦ Α. Χριστοφιλοπούλου, Παρατηρήσεις εἰς τὴν Πείραν Εὐσταθίου τοῦ Ρωμαίου, ἐν π. Byz. neugr. Jahrbücher 17 (1939-1943) 82-91, ὅπου λύνονται εὐστόχως διάφορα σχετικά πρὸς τὴν « Πείραν » ζητήματα· εἰς τὴν αὐτόθι βιβλιογραφίαν πρόσθετος: Η. J. Scheltens, Ueber die Natur der Basiliken, ἐν π. Tijdschrift voor Rechtsgeschiedenis 23 (1955) 303.

⁴ Πρβλ. κυρίως Κ. Τριανταφυλλόπουλον, ἐν Μ.Ε.Ε., τ. Ζ', 917β.

ἔχουν ἐπιτευχθῆ ἱκανοποιητικαί, σχετικῶς, κριτικαὶ ἐκδόσεις, τῆς « Πείρας » διεσώθη, ἀτυχῶς, ἐν καὶ μόνον ἀντίγραφον καὶ τοῦτο μόλις τοῦ ἰε' αἰῶνος¹. Ἐν τῷ μοναδικῷ τούτῳ χειρογράφῳ εἶναι αὐτόχρημα ἀπελπιστικῆ· τὰ χάσματα², αἱ παραλείψεις ὁλοκλήρων προτάσεων ἐξ ἀπροσεξίας τοῦ γραφέως, λόγῳ τοῦ ὁμοιοτελεύτου³, αἱ ἐκ παρανοήσεως ἢ παραναγνώσεως τοῦ ἐξ ἧς ἢ ἀντιγραφή κειμένου διαστροφαὶ τοῦ χφ. εἶναι τόσαι, ὥστε ἀπετέλεσεν ἀληθῆ ἄθλον τοῦ ἐκδότου τῆς « Πείρας », τοῦ πολ-
λοῦ Zachariä von Lingenthal (ἐφεξῆς = Ζ.) τὸ νὰ κατορθώσῃ νὰ ἐκδόσῃ ταύτην, ὡς τὴν ἐξέδωκεν⁴. Παρὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Ζ. ἀποκατάστασιν πλείστων ὄσων χωρίων καὶ συμπλήρωσιν χασμάτων τοῦ χφ., ἐπὶ τῇ βάσει κυρίως τῶν Βασιλικῶν καὶ τῆς Ἑξαβίβλου τοῦ Ἁρμενοπούλου⁵, τὰ χάσματα καὶ τὰ ἐφθαρμένα μέχρις ἀκαταλήπτου χωρία τοῦ χφ. ἐξακολουθοῦν νὰ εἶναι πάμπολλα. Εὐστοχωτάτας τινὰς διορθώσεις — 18 τὸν ἀριθμὸν — ἐπήνεγκεν ὁ Α. Χριστοφιλόπουλος⁶. Τὸν ἀριθμὸν τῶν διορθώσεων τούτων ἐπιχειρῶ ν' αὐξήσω σήμερον διὰ τῶν εὐθὺς κατωτέρω προτεινομένων, ἀγνοῶ ὅμως ἐὰν μετὰ τῆς αὐτῆς ἐπιτυχίας· ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ Ζ. προτεινομένων ἐν τῇ ἐκδόσει του διορθώσεων ἀναφέρω μόνον ὅσας δὲν ἀποδέχομαι· τὰς ἄλλας, ἀποτελούσας τὴν μεγίστην πλειοψηφίαν, ἀποδέχομαι ὡς ὀρθάς, ἢ πάντως ὡς λίαν πιθανάς.

¹ Ἐν τῷ κώδικι LXXX, 6, φ. 478 - 631 τῆς Λαυρεντιανῆς Βιβλιοθήκης ἐν Φλωρεντίᾳ.

² Πρβλ. Α. Χριστοφιλόπουλον, ἔνθ' ἄν. 87, H. Scheltma, ἔνθ' ἄν. 303. Ὁ Ζ., προλογίζων τὴν ἔκδοσιν τῆς « Πείρας », γράφει περὶ τοῦ χφ. ταύτης: « plurima insuper ex ingenio emendanda esse vidi, quum vel ipse Laurentianus Codex nequaquam bonae notae sit ». Γενικῶς περὶ τῆς ἱκανότητος τοῦ Ζ. περὶ τὴν ἀνάγνωσιν βυζ. νομικῶν χφ., πρβλ. Fr. Pringsheim, Zum Plan einer neuen Ausgabe der Basiliken (Βερολ. 1956) 7: « ...bei der hohen Kunst des Lesens über die Zachariae verfügte... ».

³ Π.χ. Πείρα Η' κα', λ', ΙΖ ιζ', ΚΕ' ξθ', ΚΣ' ιβ', ΛΣ' κγ', ΛΘ' β', ΜΕ' ιβ'.

⁴ Practica ex actis Eustathii Romani (Lipsiae 1856), ὡς πρῶτον τόμον τοῦ Jus graeco-romanum. Ἐκ τῆς ἐκδόσεως ταύτης ἀνετυπώθη ἡ Πείρα ὑπὸ Ἰω. Ζέπου ('Αθ. 1902) καὶ ὑπὸ τῶν Ἰω. καὶ Πα.ν. Ζέπων, ὡς τόμος IV τοῦ Jus graecoromanum ('Αθ. 1931), μετὰ τοῦ προλόγου, τῶν κριτικῶν σχολίων καὶ τῶν εἰρητηρίων τοῦ Ζ.

⁵ Πίνακα τῶν παραλλήλων χωρίων μεταξὺ Πείρας καὶ Βασιλικῶν παραθετεῖ ὁ Ζ., ἔνθ' ἄν. 303 - 307 (ἐν τῇ ἀνατυπώσει Ζέπων: 588 - 591) καὶ μεταξὺ Πείρας καὶ Ἑξαβίβλου, 301 - 302 (Ζέπων: 586 - 587). Τὴν Πείραν ἐχρησιμοποίησε καὶ ὁ Δημήτριος ὁ Χωματιανός, ἀπαξ μόνον (Α' β'): πρβλ. ἐν J. B. Pitra, Analecta sacra... Selecta Paralipomena (1891), στ. 190· αἱ λοιπαὶ αὐτόθι (στ. 36, 117, 159, 602 καὶ 612) ἀναφοραὶ εἰς τὸν Εὐστάθιον τὸν Ρωμαῖον ἀφοροῦν εἰς ἄλλα ἔργα του. Πάντως ὁ Χωματιανὸς ἐκφράζεται αὐτόθι μετὰ θαυμασμοῦ διὰ τὴν δικανικὴν δεινότητα τοῦ Εὐσταθίου.

⁶ Ἐνθ' ἄν. 88 - 91.

Διὰ τῶν προτεινομένων ὑπ' ἐμοῦ διορθώσεων¹, ἡ ἐπερχομένη ἐν τῷ συνόλῳ τοῦ κειμένου τῆς « Πείρας » βελτίωσις εἶναι βεβαίως ἀνεπαίσθητος, διότι τὰ χάσματα καὶ τὰ δυσκατάληπτα χωρία ἐξακολουθοῦν νὰ εἶναι πολλὰ· παρὰ τὴν θλιβερὰν ταύτην διαπίστωσιν, δὲν ἐνόμισα, ὅτι ἔπρεπε νὰ παρατηθῶ ἀπὸ τοῦ νὰ δημοσιεύσω τὰς διορθώσεις ταύτας· μέχρι τῆς τυχὸν ἀνακαλύψεως ἐτέρου χφ. τῆς « Πείρας », ἀποδίδοντος πιστότερον τὸ ἀρχικὸν κείμενον, νομίζω, ὅτι ἔστω καὶ αἱ ὀλίγαι αὗται, ὡς αἱ ἐπὶ χειρας, διορθώσεις τοῦ κειμένου δὲν στεροῦνται χρησιμότητος.

Ἐὰν τὸ κείμενον τῶν Βασιλικῶν ἐχρησιμοποιήθη ὑπὸ τοῦ Ζ. πρὸς ἀποκατάστασιν τοῦ κειμένου τῆς « Πείρας », ἀντιστρόφως καὶ τὸ κείμενον τῆς « Πείρας » δύναται, μέχρις ἐνὸς σημείου, νὰ χρησιμοποιηθῆ πρὸς ἀποκατάστασιν τοῦ κειμένου τῶν Βασιλικῶν. Τοῦτο εἶχεν ἐγκαίρως ἀντιληφθῆ ὁ ἐκδότης τῶν Βασιλικῶν Κάρολος Γουλιέλμος Ἑρνέστος Heimbach (1851), χρησιμοποιοῦν τῆς « Πείρας » γραφὴν ὑπὸ τινος Maier, δεδομένου, ὅτι ἡ ἔκδοσις τῆς « Πείρας » ὑπὸ τοῦ Ζ. συνετελέσθη βραδύτερον (1856)· παρὰ ταῦτα, ἀπὸ τῆς πλευρᾶς ταύτης, καλὸν θὰ ἦτο νὰ γίνῃ ἐκ νέου ἡ ἀντιβολὴ τῶν ὑπὸ τοῦ Εὐσταθίου παραθετομένων κειμένων τῶν Βασιλικῶν πρὸς τὰ χφ. τούτων² καὶ δὴ ἐκ νέου ἐκ τοῦ λαυρεντιανοῦ κώδικος, ἐφ' ὅσον μάλιστα ἐξεφράσθη ἐσχάτως ὑπὸ τοῦ κυρίως συντάκτου τῆς νέας ἐκδόσεως τῶν Βασιλικῶν H. Scheltema³ ἡ γνώμη, ὅτι ἡ ἔκδοσις τοῦ Ζ. εἶναι ἑλλιπής.

Α' δ' *Ἄντι: ὅτι ἐν τοῖς πεκουλιαρίοις συναλλάγμασιν, ἐν οἷς συγχωρηθῆ τῷ νέῳ παρὰ τοῦ πατρὸς ἢ διοικήσεως τούτων... Ὁ Ζ. ἀντί: ἐν οἷς, προτείνει: ἐν ᾧ. Ἄντι: ἐν οἷς, ἢ: ἐν ᾧ, θὰ προτείνα: ἐάν.*

Α' ιδ' *Ἄλλὰ καὶ τῶν παιδῶν ἐξ αὐτοῦ ὑποχωρησάντων διὰ τὸ τὸν πατέρα εἰς δεύτερον ἐλθεῖν γάμον, μηδ' αὐτοῦ τὴν συνοικίαν τούτων εὐφρόως φέροντος. Ἄντι: ὑποχωρησάντων, γραπτέον: ἀποχωρησάντων. Ἄντι: συνοικίαν, γραπτέον: συνοίκησιν, ὡς κατωτέρω, ἐν τῷ αὐτῷ ἐδαφίῳ.*

¹ Τὰ κάτωθι ἔξ ἐδάφια τῆς Πείρας ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ζέπων εἶναι διορθωτέα ὡς ἔξῃς: Α' ιγ' ἀντί: ἐπὶ τὸ ἐλευθέρωθῆναι γρ. ἐπὶ τῷ ἐλ., Μ' γ' ἀντί: οὐσιδήποτε, γρ.: οὐσιδήποτε, ΜΒ' ιβ' ἀντί: βλαπίτω, γρ.: βαπίτω, ΜΘ' κς' ἀντί: ἀπόπιων, γρ.: ἀπόπων, ΝΑ' κα' ἀντί: ἐπαρχικῶν, γρ.: ἐπαρχικῶν καὶ ΝΘ' γ' ἀντί: πρὸς καταδίκης, γρ.: πρὸ καταδίκης. Τὰ σφάλματα ταῦτα εἶναι προφανῶς τυπογραφικά, διότι ἐν τῇ ἐκδόσει των οἱ Ζέποι δὲν διώρθωσαν τὸ κείμενον τοῦ Ζ.

² Π.χ. θεωρῶ ὀρθοτέρην τὴν ἐν Πείρᾳ ΙΘ' κη' γραφήν: *ὑπέροπλεον*, τῆς ἀντιστοίχου ἐν Βασ. 25. 7. 49: *ὑπερπαῖον*.

³ Ἐνθ' ἀν. 303. Ἐν τῇ ὑπ' αὐτοῦ καὶ τοῦ N. Van der Wal ἀναληφθεῖση νέᾳ ἐκδόσει τῶν Βασιλικῶν (Basilicorum libri LX, τ. I, τοῦ κειμένου, 1955, σ. XIV) ἡ Πείρα συγκαταλέγεται μεταξὺ τῶν ἐμμέσων πηγῶν τῆς νέας ἐκδόσεως τῶν Βασιλικῶν.

Θ' θ' Ὅτι ὅτε δυνατοὶ δικάζονται περὶ κτημάτων ἀνακοινώσεως ὄντων χωρίζαις. Τό: χωρίζαις εἶναι, φρονῶ, ἀτυχῆς διόρθωσις τοῦ Ζ. τοῦ ἐν τῷ χφ. : χωρίοις. Διορθωτέον ὅμως τό: ὄντων, εἰς: ἐν τοῖς, ὁπότε εὐοδοῦται ἡ ἔννοια: ἐν τοῖς χωρίοις.

Θ' ι' ὡς ἐχούσης πλείονα τόπια. Φρονῶ διορθωτέον: πλείονας τόπους.

Θ' ι' προεκόμισαν δὲ... ἔγγραφον, γράφων· προφανῶς: γράφον.

Θ' ι' καὶ τῷ τρίτῳ μέρει τοῦ χωρίου ἀρκεσθέντες ἐκείναντο. Ἐντὶ τοῦ ἀνυπάρκτου: ἐκείναντο, ὁ Ζ. προτείνει: ἔμειναν ἢ ἐμύναντο. Θὰ προέτεινα: ἐκείναντο.

Γ' α' Φησὶ γὰρ τὸν δεχόμενον εἰς προστασίαν τινά, κἄν συγκλητικὸς ἐστὶ, πλεόν τοῦ διατεταγμένου τιμωρεῖσθαι. Προφανῶς πρὸ τοῦ: πλεόν, πρέπει νὰ ἐπαναληφθῇ ἡ λ.: δεχόμενον.

ΙΒ' α' Ὅτι γυναικὶ ἐγγνωμένη βοηθεῖται. Ὁ Ζ. σημειοῖ, ὅτι ἐξυπακούεται: τὸ δόγμα. Νομίζω ἀτλουστέραν τὴν διόρθωσιν: γυνὴ ἐγγνωμένη, ὡς ἔχει, ἄλλως τε, καὶ ἐν Ἀρμ. 3. 6. 6.

ΙΒ' ς' οὐδὲ τὸ δικαστήριον τὴν τοιαύτην προσήκατο πρότασιν. Μᾶλλον: προσήφατο.

ΙΒ' ς' οὐδὲ ἡ ἐνιεθεῖσα τῷ ἐγγράφῳ περὶ τῆς ἀλληλεγγύου εἰσπραξέως συμφωνία. Ὡς ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ Ζ., ἡ φράσις εἶναι ἔλλιπής· ἀντὶ τῆς προτεινομένης ὅμως συμπληρώσεως: κρατεῖ, θὰ προέτεινα: ἔχει ἰσχύν, συμφωνότεραν πρὸς τὰ συμφοραζόμενα.

ΙΓ' β' Τὴν δὲ διπλασίονα διαδιδράσκουσι. Ἐξοβελιστέον τό: δέ.

ΙΔ' ε' καὶ οὕτως ἐδίδον τὸ χιστὸν τῇ διαθήκῃ. Ὁ Ζ. προτείνει: « βιστὸν i.e. visum? »· θὰ προέτεινα: πιστόν.

ΙΕ' ς' καὶ εἰς ἰδιώτην καταβιβάζονται τῷ λόγῳ τῆς ἐκποιήσεως. Θὰ προέτεινα: μεταβιβάζονται λόγῳ τ.ἐ.

ΙΕ' η' Ἐντὶ τοῦ ἀκαταλήπτου: διακερίζονται, ὁ Ζ. προτείνει: διακηρύσσονται ἢ: διακηρύσσονται· θὰ προέτεινα: διαχειρίζονται.

ΙΕ' η' τὰς δὲ λοιπὰς τρεῖς μερίδας εἰς τοὺς χωρίτας διαιρεῖσθαι· ἀντὶ: διαιρεῖσθαι, μᾶλλον: δωρεῖσθαι· διότι εὐθύς κατωτέρω ὀρίζει: καὶ τούτους ὡς τὸ πρῶτον διαιρεῖν ταῦτα εἰς ἑαυτούς.

ΙΕ' ιβ' ἐπειδὴ ἦλθεν ἡ τριακονταετία· διορθωτέον: παρῆλθεν.

ΙΕ' ιβ' ἐμήνευσεν αὐτῷ· προφανῶς: ἐμήνυσεν αὐτῷ.

ΙΕ' ιγ' ἐὰν ἔσωθεν τοῦ θρηκοῦ τῶν τάφων. Ἐντὶ τῆς ἀνυπάρκτου λ. θρηκοῦ, ὁ Ζ. προτείνει: ὄρηκοῦ. Θὰ προέτεινα τὴν συνώνυμον λ.: θρηγκοῦ, ὡς μᾶλλον προσεγγίζουσαν πρὸς τὴν χειρόγραφον παράδοσιν.

ΙΕ' ιδ' τοῦ ἔκτου τῆς προσόδου κατασπωμένου· διορθωτέον: κατασχομένου.

ΙΕ' ιε' ὅπερ ὑπὲρ ἀποταγῆς ἔλαβεν· προφανῶς: ἔλαβον.

ΙΓ' κβ' ὑπῆλθε τὴν κηδεμονίαν παραιτησάμενος· διορθωτέον: ἀπῆλθε.

ΙΖ' ιδ' χρόνω τινι ἕστερον ἀφήνδασε πρὸς τὸν γάμον· ἀντὶ τοῦ ἀκαταλήπτου: ἀφήνδασε, θὰ προέτεινα: ἀπεδυσπέτησε — ὡς αὐτόθι ΙΖ' ιθ' — ἤ: ἀφηνίασε.

ΙΖ' ιδ' καὶ τὸ ἄδηλον τῆς ἐκβάσεως διορθωτέον: διὰ τὸ ἄδηλον τ.έ.

ΙΖ' ιδ' δοκεῖ γάρ πως μὴδὲ παρακαθεῖναι τὸ πρῶτον χαρίον ἀντί: παρακαθεῖναι, γραπτέον: παρακαταθῆναι.

ΙΖ' ιδ' (ἐν τέλει) ἐὰν ὁ πατήρ ἀπήρεκε πρῶτον μᾶλλον: ἀπείρητο.

ΙΖ' ις' ὁπότε κἂν ἡδίκητό τι περιφανῶς ὁ πατήρ· ἀντί: περιφανῶς γραπτέον: προφανῶς.

ΙΖ' ιθ' (ἐν τέλει) οὐ γὰρ αὐτὴ ἀνέλυε τὸν γάμον. Ἀντί: ἀνέλυε, γραπτέον: ἔλυε.

ΙΗ' β' ἀντί: ἐπίτροπος, γραπτέον μᾶλλον: ἐπίσκοπος, ἐφ' ὅσον εὐθύς ἀνωτέρω μνημονεύει: ἐπισκοπήν.

ΙΗ' β' οὐ γὰρ ἐπὶ τὸ ἀοίκητον εἶναι τὸ κτῆμα ἐξεδίδοτο· προφανῶς: ἐπὶ τῷ ἀοίκητον...

ΗΙ' ς' τὴν ἐκ τῶν κλιμάτων πρόσσodon· προφανῶς: κλημάτων, ἀφ' οὗ πρόκειται περὶ ἀμπελώνων.

ΙΘ' α' σὺ δὲ μὴ ἔχων τὰ ἐνέχυρα καταθῆς διὰ ρητῆς προθεσμίας προκομίζειν αὐτά. Ἀντί: καταθῆς, μᾶλλον: ὑποσχῆς.

ΙΘ' δ' οὐ μετὰ τὴν τετράμηνον τῆς καταδίκης· συμπληρωτέον: ὅτι μετὰ τὴν τετράμηνον ἀναβολὴν κατὰ τὴν φύσιν τῆς καταδίκης, ὡς ἐν Βασ. 9. 3. 88.

ΙΘ' ις' καὶ οἱ πρὸ τῆς ψήφου χρόνοι ἐκλήθησαν. Ὁ Ζ. προτείνει: ἐκλείσθησαν· νομίζω ὀρθότερον: ἐκρίθησαν.

ΙΘ' ιη' καὶ ιθ' Ἐάν... συναίνεσει. Διορθωτέον: συναίνεση, ὡς καὶ τὸ ἀντίστοιχον χωρίον ἐν Βασ. 25. 8. 4. 1.

ΙΘ' κα' ἀντί: καταβάλλη, γραπτέον: καταβάλη, ὡς καὶ τὸ ἀντίστοιχον χωρίον ἐν Βασ. 25. 7. 35.

ΚΒ' γ' Ὁ Ζ. ἀπορεῖ, πῶς: «ὁ ὑπερθεματισμὸς τετραχῶς γίνεται», ἐν φ, ἐν συνεχείᾳ, ἀπαριθμοῦνται μόνον τρεῖς τρόποι· πράγματι ὅμως τέσσαρες τρόποι ἀπαριθμοῦνται, ἀλλ' ὁ δεύτερος τούτων διέλαθε τὴν προσοχὴν τοῦ Ζ. λόγῳ ἀνορθογραφίας τοῦ χφ. «εἰ τὰ τοῦ πολλοῖς ἐνεχομένου...», ἀντὶ τοῦ ὀρθοῦ: ἢ τὰ τοῦ πολλοῖς ἐνεχομένου. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, μετὰ τὴν προηγουμένην τῆς προτάσεως λ. ἀποτεριχίζεται θετέον τελείαν (.) ἀντὶ κόμματος (,).

ΚΒ' β' Ὅτι ἰδοῦσα ὑποψίαν γυνή... Ὁ Ζ. διορθοῖ τὴν ἀκατάληπτον φράσιν διὰ τοῦ: ἵποῦσα ὑποψία. Ἐν τούτοις ἡ ἀπλουστέρα διόρθωσις, ἀσφαλῶς δὲ καὶ ἡ ὀρθότερα, θὰ ἦτο: ἡ δοῦσα ὑποψίαν γυνή...

ΚΒ' ι' κατὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ἢ θυγατρὸς. Ἀντί: αὐτοῦ, προφανῶς: αὐτῆς.

ΚΒ' ιβ' ὁ δὲ πενθερὸς κατασπασθήσῃ ταύτην. Ὁ Ζ. διορθοῖ: κατα-

σπατάλησῃ νομιζῶ ὅτι ὀρθότερα, ὡς πλησιεστέρα πρὸς τὸ γφ., διόρθωσις εἶναι : *κατασπαθήση* (ἐκ τοῦ κατασπαθέω -ῶ).

ΚΕ' κα' ἢ ταύτην ἔλεγεν ὁ μάγιστρος... Μᾶλλον : *δεῖ ταύτην...*

ΚΕ' μα' Ὅτι λαβοῦσα τις ἄνδρα, εἶτα τούτου εἰταίρας ἔρωτι ληφθέν-
τος... Προφανῶς τὸ ὀρθὸν εἶναι : *εἰτέρας*, διότι ἐν προκειμένῳ δὲν εἶναι ἀπα-
ραίτητον ἢ ἄλλη γυνή νὰ ἦτο καὶ εἰταίρα.

ΚΕ' μζ' ἀλλὰ τῶν ἄλλων τῶν παρὰ τοῦ ἀνδρός' διορθωτέον : *ὦν παρὰ
τοῦ ἀνδρός...*

ΚΕ' μη' ἀλλ' ἀπορριπίζουσι ἐκ τῆς τοῦ νόμου διατάξεως μένειν τοὺς
βαθμοὺς ἐπὶ τῆς ταυτότητος βουλομένης' ἢ ἔννοια εὐδοοῦται, ἐὰν διαγραφῇ
τό : *ἐκ*, τετῆ δὲ κόμμα (,) μετὰ τό : *ἀπορριπίζουσι*.

ΚΕ' μθ' ἐκ τοῦ μὴ κρῖναι τυχὸν τὴν προῖκα... Νομιζῶ διορθωτέον :
ἐκ τοῦ μὴ δοῦναι τυχὸν τὴν προῖκα...

ΚΕ' νζ' ἀλλὰ τὸν ἄνδρα ἐρυνθριῶν... Προφανῶς : *ἐρυνθριᾶν*.

ΚΕ' νζ' ἢ δόλω τὰ τῆς γυναικὸς δίκαια καταπεροθῆ. Οὕτω διώρθωσεν
ὁ Ζ. τὴν γραφὴν τοῦ γφ. : *καταπροθῆ*. Νομιζῶ διατηρητέον τό : *καταπροθῆ*,
ἐκ τοῦ καταπροῖτημι = ἐγκαταλείπω, προδίδω.

ΚΕ' νζ' ἢ κατὰ τῶν ὑποσχομένων χωρήσῃ τὴν προῖκα. Ἀντί : *χωρήσῃ
προφανῶς : χορηγήσαι*.

ΚΕ' ξγ' Ἀντί : *κύριος τῆς γυναικὸς*, γραπτέον : *κύριος τῆς προικὸς*.

ΚΕ' ξδ' ἐπεὶ δὲ συνεβιβάσθη ἢ γυνή... Προφανῶς : *συνεβιβάσθη
ἢ γυνή*.

ΚΕ' οα' πρὸς φιλανθρωπίαν ἄπασαν μὲν ὁ νόμος ὀρθῶ. Ἀντί : *ἄπασαν
μὲν*, γραπτέον : *ἄπας ἡμῖν*, ὡς καὶ ἐν Βασ. 28. 12. 1.

ΚΕ' οα' καταλίποι ταύτης ὁ ἀνὴρ. Διορθωτέον : *ταύτη*.

ΚΕ' οα' (ἐν τέλει) : *καταδοῦναι βασιλικὸν καὶ νόμιμον τρόπον*. Κατὰ
Βασ. 28. 12 (ἐν τέλει), ἀντὶ τῶν ἀνωτέρω, γραπτέον : *κατ' οὐδένα βασκαί-
νομεν τρόπον*.

ΚΕ' οε' τὸ νόμιμον μέρος τοῖς γονεῦσιν ὀφείλει ἀποκληροῦν ἀντί : *ἀπο-
κληροῦν*, γραπτέον : *ἀποπληροῦν*.

Κς' ιβ' καὶ οὕτως τὸν ἐγγυητήν... Ἀντί : *οὕτως*, γραπτέον : *εἶτα*.

Κς' ιβ' (ἐν τέλει) φράζει γὰρ οὕτως τὸ αὐτὸ κεφάλαιον. Προφανῶς :
εἰς τὸ αὐτό...

Κς' ιγ' (ἐν τέλει) εἰς τὰ πᾶν καταδικάζεται. Προφανῶς : *εἰς τὸ πᾶν
καταδικάζεται*.

Κς' ιζ' παραγραφόμενον τὸν χρεώστην ἀντιπαραγράφεται. Παρελεί-
φθησαν, πρὸ τοῦ ρήματος, αἱ λ. ὁ δανειστής, ὡς ἐν ἐν Βασ. 25. 8. 9.

Κς' κβ' λογισζομένῳ μὲν ἀντὶ τοῦ χρέους τοῦτο. Διορθωτέον : *λογιζο-
μένου μ. ἂ. τ. χ. τούτου*.

ΚΗ' ἀ' δι δοῦλος συνήθειαν ἔχων πρὸς (ἀπ)ελευθέραν... Προφα-

νῶς, ἀντί: *συνήθειαν*, γραπτέον: *συνάφειαν*, ὡς ἐκ τῆς συνεχείας δείκνυται.

Λ' α' πῶς γὰρ ἂν εἶδειεν, ὅπερ οὐκ οἶδασιν; 'Ο Ζ. διορθοῖ, ἀντί: *οἶδασιν, ἴσασιν*. νομίζω, ἢ ὅλη φράσις διορθωτέα οὕτω: *πῶς γὰρ ἂν οἶδειεν, ὅπερ οὐκ εἶδον*;

Λ' ιζ' ἐκμάρτυρον καὶ κατωτέρω: *ἐκμαρτύρων καί: ἐκμάρτυρα*. ταῦτα διορθωτέον: *ἐκμαρτυρίαν, ἐκμαρτυρίων καὶ ἐκμαρτύρια*, ὡς, ἄλλως τε, ἐν Βασ. ἐκδ. Heimbach τ. II σ. 402.

Λ' κς' μεστὸς δέ' ἄρα κλπ. 'Η ἀκατάληπτος φράσις διορθοῦται εὐτυχῶς ἐκ τοῦ 'Αρμ. 1. 6. 11, λαβόντος τὴν διάταξιν, προφανῶς, ἐξ ὀρθοτέρου κειμένου τῆς Πείρας: *μειστός ἄρα ταύτης ὁ μισθιωτὸς καὶ διὰ τοῦτο ἀπόβλητος*.

Λ' μ' πῶς οὗτος ποῦ κατήντησαν οἶδεν; 'Αντί: *οἶδεν*, γραπτέον: *εἶδεν*.

Λ' μα' καὶ παρ' αὐτῶν τῶν δύο κομισθεῖσα. Διορθωτέον: *κομισθείσης*.

Λ' ξγ' οὐδένα φόρον ἔχει ἀξίας ἢ στρατείας ἢ ἐπαρχίας ἰδίας ἐπικαλεῖσθαι. 'Εκ τοῦ ἀντιστοίχου χωρίου τῶν Βασ. 21. 1. 38, διορθωτέον: *οὐδένα φόρον ἢ ἀξίαν ἢ στρατείαν ἢ ἐπαρχίαν ἰδίαν ἐπικαλεῖσθαι*.

Λ' ο' ὅτι ἐνιαυθὰ λεγομένης δίκης· ἴσως: *γινομένης*.

Λ' π' εἰ μὲν γὰρ μόνοι μεθ' ἐτέρου ἐνὸς τὴν γραφὴν ἀπηρνήσαντο, τὴν τῆς δίκης διαιτήσιν παρέσχον ἂν τῷ παραλαβόντι. Διορθωτέα τὰ ῥήματα εἰς τὴν εὐκτικὴν: *ἀπηρνήσαντο καί: παρέσχειεν*.

ΛΑ' ς' εἰ γὰρ τῇ δοκιμασίᾳ αὐτοῦ ἀποδώσομεν. 'Ο Ζ. διορθοῖ: *τὴν δοκιμασίαν αὐτοῦ ἀποδέξομεθα*. 'Εν Βασ., Suppl. Zachariae σ. 257, ἔχει: *ἀποδέξομεν*.

ΛΔ' α' τότε δὲ ἤτιων τῶν κε' ἐνιαυτῶν καὶ ἡ γυνὴ νόμον ἀγνοήσασα οὐ συγγινώσκειται. Προφανῶς ἡ φράσις συμπληρωτέα ὡς ἐξῆς: *τότε δὲ ὁ ἤτιων τῶν κε' ἐνιαυτῶν ἀφήλιξ καὶ ἡ γυνὴ νόμον ἀγνοήσαντες οὐ συγγινώσκονται*.

ΛΕ' ε' ἀντί: *παρακατέχει*, γραπτέον: *παρακατέχων*.

ΛΣ' ιβ' ἀντί: *περιδραξάμενος*, γραπτέον: *περιφραξάμενος*.

ΛΖ' β' ἀντί: ὁ δὲ τῶν χωριτικῶν, γραπτέον: ὁ δὲ τῶν χωριτῶν.

ΛΗ' θ' εἶτα ὁ ἀγοραστὴς ἐποίησε τὴν γυναῖκα. Διορθωτέον: *ἐπεισε*.

ΛΗ' ι' ἀντί: ἄλλ' οἱ τῆς μονῆς, γραπτέον: ἄλλ' οἱ τῆς μονῆς.

ΛΗ' ιγ' ἐχρῆν τοῖς νόμοις εἴκειν τὸν ἰδιώτην. Θὰ προέτεινα: *ἔλκειν τ. ἰ*.

ΛΗ' ιε' καὶ πάσης ἀπαλλαγείῃ δίκης. Διορθωτέον: *ἀπαλλαγείῃ*.

ΛΗ' ις' αὐτὸς δὲ θάθυμος ὢν ὁ ἀγοραστὴς οὐκ ἔγνω... Εὐδοῦται ἡ ἔννοια διὰ τῆς μεταθέσεως τῶν λέξεων: *αὐτὸς δὲ ὁ ἀγοραστὴς, θάθυμος ὢν, οὐκ ἔγνω...*

Μ' α' ἀντί: *ἀπαναγκάζεται*, γραπτέον: *ἐπαναγκάζεται*, ὡς καὶ ἐν 'Αρμ. 1. 3. 58.

Μ' ιβ' κατέχοντες μὲν γὰρ τὴν γῆν γενναιότερον ἀντιαίρῃσουσιν. 'Ο Ζ.

προτείνει: *ἀνταροῦσιν* ἢ: *ἀντερέσουσιν*. Θὰ προέτεινα: *ἀνταρήσουσιν* (τοῦ ρ. ἀνταίρω).

ΜΑ' ιη' *δύναται αὐτὸς ὁ (φαλκιδιούμενος) κατὰ τῶν πραγμάτων, ἔχων ἰσχὺν ἐκείνων αὐτῶν τῶν σωμάτων...* Πρὸς εὐόδοσιν τῆς ἐννοίας, ὁ Ζ. προτείνει τὴν προσθήκην τῆς λ. *χωρεῖν*, ἢ ἄλλης παρεμφεροῦς, μετὰ τὴν λ. *πραγμάτων*. Ἐντούτοις διορθοῦται ἡ φράσις ἀπλῶς διὰ τῆς ἀλλαγῆς τῆς στίξεως, μετατιθεμένου τοῦ κόμματος (,) ἀπὸ τῆς λέξεως: *πραγμάτων*, μετὰ τὴν λ. *ισχύς*.

ΜΑ' ιθ' Ἡ ἀκατάληπτος φράσις: *πλήρες καθεσιῶτα ποσότητος*, νομίζω ὅτι διορθοῦται οὕτω: *πλήρους καθεσιῶτας ἰσότητος*, δηλ. ὅτι ἐὰν ὁ ἀγρός, τὰ χρήματα καὶ ὁ οἶκος τυγχάνουν πλήρους ἰσότητος κατὰ τὴν ἀξίαν.

ΜΑ' ιθ' *δοῖται τὸ πρᾶγμα περιστάμενον* προφανῶς: *περιστάμενον*.

ΜΑ' κβ' *φαλκιδίου λόγον εἰπὼν ὁ μάγιστρος*. Τό: *εἰπὼν* ἀντικαταστατέον διὰ τοῦ: *ποιῶν* πρβλ. καὶ ΜΑ' κζ': *πρὸς φαλκιδίου λόγον τὸ ἱκανὸν ποιῆσαι*.

ΜΒ' ε' *Τοιοῦτόν τι γέγονε καὶ τις εἰσελθὼν...* Τό: καὶ ἀντικαταστατέον διὰ τοῦ: *ὅτε*.

ΜΓ' η' *καὶ εἶναι ταύτην κυρίαν*. Ὁ Ζ. διορθοῖ τό: *ταύτην*, εἰς: *ταύτης* δὲν θεωρῶ ἀπαραίτητον τὴν διόρθωσιν διαιτηρουμένης τῆς γραφῆς: *ταύτην*, ἐξυπακούεται: *τὴν γυναικὰ μου* διορθουμένης τῆς γραφῆς εἰς: *ταύτης*, ἐξυπακούεται: *τῆς ὑποστάσεώς μου*.

ΜΓ' η' *τὸ δὲ τὸν διοικητὴν τῆς ὑπάρξεώς μου* προφανῶς: *ὑπάρξεώς του*.

ΜΓ' θ' *ἰσχυρὰν χρωματίσαι παραγραφὴν* προφανῶς: *χρηματίσαι*.

ΜΕ' η' *Συμφωνεῖς δὲ σοὶ ὁ πατήρ*. Πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς ἐννοίας, ὁ Ζ. διώρθωσε: *συμφωνεῖς δὲ σὸν ὁ πατήρ*, χωρὶς ὅμως νὰ γίνῃ καταληπτότερα ἡ φράσις, τὸ ὅποιον θὰ ἐπετυγχάνετο ἀπλούστατα διὰ τῆς ἐκκοπῆς τοῦ σίγμα τοῦ ρήματος: *συμφωνεῖ δὲ σοὶ ὁ πατήρ*.

ΜΕ' η' Ἐντί: *τὰ διαρκῆ, γραπτέον: τὰ ζωαρκῆ*.

ΜΣ' β' *ὅτι ἐπὶ ἀποτιμήσεως ἀγρῶν ἢ οἴκων προσώπω τινὶ καταλιπανομένης...* προφανῶς, ἀντί: *ἀποτιμήσεως, γραπτέον: χρήσεως*.

ΜΣ' δ' *ἢ ποῦ μένει ὁ τὴν κυρίαν ἔχων τοῦ οἴκου;* Ἐντί: *κυρίαν, γραπτέον: κυριότητα* (ἢ: *δεσποτεῖαν*, ἵνα συμφωνήσῃ λεκτικῶς πρὸς τὰ ἐν τῷ ἑδαφίῳ συμφραζόμενα).

ΜΘ' β' *εἰ δὲ διέληθ ὁ ἰβ' χρόνος, σὸν δεῖ νόμους ἀπηριθμημένους προβάλλοιτο*. Ὁ Ζ. πρὸς διόρθωσιν τοῦ ἐφθαρμένου χωρίου, προτείνει: *οὐ δύναται, ἵνα μὴ νόμους τοὺς ἀπηριθμημένους παραβαίνει*. Νομίζω τὴν διόρθωσιν ἀπομακρυνομένην πολὺ τοῦ κειμένου· θὰ προέτεινα: *οὐ δύναται, εἰ μὴ νόμους ἀπηριθμημένους προβάλλοιτο*.

ΜΘ' β' *τοῦτο ἂν εἴη μνηστείας ἀληθῶς λύσις* ὀρθώτερον: *ἀληθοῦς, ὡς καὶ ἡ χειρόγραφος παράδοσις*.

ΜΘ' δ' Ὁ μὴ ἐπὶ τοιοῦτῳ σκοπῷ, ἀλλ' ἐπὶ διαφθορᾷ οἰκίας ὄλης καὶ βίου συγχύσει καὶ διαπαρθενεύσει ἀπλῶς νεάνιδος νυκτὸς παρειδύς, εἰς ὅσον ἐκτραχύνει τὴν ὕβριν; Ἀντί: ἀπλῶς, γραπτέον: ἀπλῆς καὶ ἀντί: ὅσον, γραπτέον: πόσον.

ΜΘ' δ' Ὅσπερ τὰ φθαρτικὰ τῶν καρπῶν ζωΐφια δρόσοι καὶ πάχλαι τὰ καλὰ τῶν γεννημάτων ἐκκαίουσαι. Ὁ Ζ. διορθοῖ τό: δρόσοι εἰς: δρόσον· θὰ προέτεινα νὰ μείνη τό: δρόσοι, προστιθεμένου ἑνός: καί: (ζωΐφια καὶ δρόσοι καὶ πάχλαι). ἐπίσης ἀντί: ἐκκαίουσαι, γραπτέον: ἐκκαίουσι.

ΜΘ' ιθ' καὶ ἀμαρτήματος ἐπιστροφή· γραπτέον μᾶλλον: ἀποστρόφη.

ΜΘ' κ' Ἐὰν παράσχω γυναικὶ πράγματα, ἐφ' ᾧ παρασχεῖν ὑπὲρ αὐτῆς ἐν προικί: οὕτω καὶ ἐν Βασ. 29. 1. 5. Θὰ προέτεινα ἐν τούτοις, ἀντί: ἐφ' ᾧ, νὰ γραφῆ: ἐπὶ τῷ.

ΜΘ' κε' εἴ τις προικῶν γράφει πρὸς ἔλευθέραν τὴν ἀρχὴν ἢ καὶ ἀπελευθέραν γυναικα· προβλ. Βασ. 28. 4. 48. Ἀντί: τὴν ἀρχὴν, γραπτέον: ἐξ ἀρχῆς.

ΜΘ' λγ' Ὁ γοῦν τοιοῦτος νόμος οὐχ αἵματος μίξιν ἀλλὰ σεμνοπρέπειαν τῷ συγκλητικῷ γένει περιποιεῖ. Ἡ ἀκατάλητος ἔννοια εὐδοοῦται, ἐὰν ἀντικαταστήσωμεν τὴν λ.: νόμος διὰ τῆς λ.: γάμος καὶ ἄν, ἀντί: ἀλλὰ σεμνοπρέπειαν, γράψωμεν: ἀλλ' ἀσεμνοπρέπειαν.

ΜΘ' λδ' Ὅτε τὰ τῆς ἱερολογίας ὑπεθιάζετο. Ἀντί τῆς ἀνυπάρκτου λ.: ὑπεθιάζετο, γραπτέον, φρονῶ: ὑπεθειάζετο.

ΜΘ' λς' τοῦ ἀνεπιου ἐπιβάπαντος μίξιν ἀθέμιτον· ἀντί: ἐπιβάπαντος γραπτέον: ἐφάπαντος.

ΜΘ' λς' ἢ δὲ Μαρία πρὸς τὴν τῆς ἐξαδέλφης αὐτῆς θυγατέρα καὶ βαθυμὸς διέστηκε πέντε. Ἀντί: καί, γραπτέον: κατὰ.

ΜΘ' λς' τὸ δ' ἐξῆς διάδι νόμος τὸ συνοικέσιον δητῶς ἐφήσοι. Ὁ Ζ. παρητήθη ἀπὸ τοῦ νὰ εὔρη διόρθωσιν τῆς ἀκαταλήπτου φράσεως ἴσως διορθωτέον: τῆ δ' ἐξῆς δυάδι νόμος...

ΜΘ' λς' συνάπτων τὸ δὲ χηρευγὲν αἶμα καὶ συνάγων. Ὁ Ζ., ἀντὶ τοῦ ἀκαταλήπτου χηρευγὲν, προτείνει: διαιρεθὲν· πάντως δεῖται τακτοποιήσεως ἢ φράσις ὡς ἐξῆς: συνάπτων δὲ τὸ διαιρεθὲν αἶμα...

ΜΘ' λς' συρρέοντα εἰς μισάγγιόν τι. Προφανῶς: μισογάκειαν τινά. Ὁ Ζ., προτείνων τὴν λ. μεσαγγεῖον, φαίνεται, ὅτι ἠγνόει τὴν ὑπαρξιν τῆς λ. μισογάκεια = κοιλιάς, χαράδρα, περὶ ἧς ἐνταῦθα πρόκειται.

Ν' α' Τὰ ἐν τέλει ῥήματα: προεφωνήσω, ἐπροεφωνήσω, προφανῶς διορθωτέα εἰς: προφωνήσω.

Ν' δ' εὔρε τὸν γέιτονα συγχωροῦντα... κτίσαι τὰ οἰκήματα ἄνευ διαστολῆς. Ἀντί: διαστολῆς, θὰ προέτεινα: διαστάσεως, ἧς λ. γίνεται χρῆσις εὐθύς κατωτέρω (ἐδάφ. ε').

Ν' ε' μένειν μὲν ἐντὸς τούτου ἀκαθαίρετα. Ἀντί: ἀκαθαίρετα, προφανῶς: ἀκαθαίρετον.

ΝΑ' ιβ' *δι ἀπο τοῦ ἀσαφοῦς οὐδὲ λαμβάνει ὁ ἐνάγων. Προφανῶς: οὐδέν.*

ΝΑ' ις' *Ὁρθῶς ἔχει ἡ φράσις: φέρε τυχὸν γενέσθαι, χωρὶς νὰ εἶναι ἀναγκαία ἡ προσθήκη τῆς λ. ψῆφον, ὡς προτείνει ὁ Ζ.*

ΝΑ' κε' *ἀντί: διαξιμους, γραπτέον: διωξιμους.*

ΝΑ' κε' *ἵνα ὑποσχῆ αὐτὸς πρὸς τὸ μέρος αὐτῆς ὄλην τὴν ποιήν.*
 Ἀντί: *ὑποσχῆ, γραπτέον: ὑποστῆ.*

ΝΑ' κε' *χρηματικῶς διδόνς καὶ τὰς ὀκλάσεις καὶ ἐξόδους τῆς γυναικός.*
 Ἀντί: *ὀκλάσεις, ὁ Ζ. προτείνει: κλάσεις· θὰ προτέινα: ὀχλήσεις.*

ΝΑ' κς' *δι κακίας ἐστὶ τὸ τοιοῦτον τὸ φθονῶ μὴ εἶν τὸν γείτονα ὠφελεῖσθαι.* Ἀντί: *φθονῶ, γραπτέον: φθόνω.*

ΝΓ' α' *ἀντί: ἡ τῶν προσώπων ποιότης, γραπτέον: ἡ τῶν προσώπων ποσότης.*

ΝΓ' δ' *καὶ ἀπο ἀσφαλείας τοῦ ἐγγράφου.* Ἀντί: *ἀσφαλείας, γραπτέον: ἀσφαείας.*

ΝΔ' ι' *τὸ τρίτον εἰς ψυχικὴν διανομὴν ὀφείλει προχωρῆσαι.* Ἀντί: *προχωρῆσαι, γραπτέον: παραχωρῆσαι.*

ΞΑ' δ' *καχλάζων ἀνωθεν ἐπεχέη ὕδωρ. Προφανῶς: καχλάζον.*

ΞΑ' δ' *καταβραθέντος τῆ τοῦ θερμοῦ βία τοῦ δέρματος.* Ἀντί: *καταβραθέντος, θὰ προτέινα: καταβρωθέντος.*

ΞΑ' δ' *ἔδει τὸν υἱὸν ἀναδέσμω τηρεῖσθαι φυλακῆ.* Ἀντί: *ἀναδέσμω, ὁ Ζ. προτείνει: ἀδέσμω· θὰ προτέινα: ἐν ἀδέσμω.*

ΞΒ' α' *ἐπειδὴ συναπιέας ἔνεκα τῆς ἀγχιστείας γίνονται οἱ γάμοι. Οὕτω καὶ ἐν Βασ., ἐκδόσεως Heimbach, τ. IV, σ. 520. Ἐν τούτοις, ἀντί: συναπιέας, θὰ προτέινα: συναπιῶς.*

ΞΒ' γ' *ἡ οὐδὲν διαφεύγει. Γραπτέον: ἡ οὐδὲν διαφεύγει.*

ΞΓ' ε' *διε δὲ μόνος ἀπέλθη. Διορθωτέον: ἐπέλθη· προβλ. ΞΓ' κς'.*

ΞΕ' α' *ὄσαν ἂν προκρίνης σύ. Προφανῶς: ὄσην...*

ΞΕ' ε' *ἵνα ἐξ αὐτοῦ πάθη τὸ ἱκανόν.* Ἀντί: *πάθη, γραπτέον: λάβη.*

ΞΕ' ζ' *ὡς καὶ εἴ τις ἄλλος ἐμοῦ καὶ Πέτρον κληρονομῆσει.* Ἀντί: *καὶ Πέτρον, θὰ προτέινα: ἡ Πέτρον· σημειωτέον ὅμως ὅτι καὶ ἐν Suppl. Bas. τοῦ Heimbach, σ. 283, ἐν τῷ ἀντιστοίχῳ χωρίῳ ἔχει: καὶ Πέτρον.*

ΞΓ' ἐπίτιτλος. *...διε ἡ διάταξις τοῦ ἀνδρός ἐστι.* Ἀκατάληπτος ἡ φράσις, κατὰ τὸν Ζ. ἴσως, μετὰ τὴν λ. διάταξις, προσθετέον: *περὶ.*

ΞΖ' α' *τοῦ υἱοῦ τελευτήσαντος, τὴν διαθήκην ἐκεῖνος οὐκ ἤμειπεν.*
 Ἀντί: *ἤμειπεν, γραπτέον: ἥλλαξεν.*

ΞΘ' γ' *Ὅτι διε ἐνάγει τις καὶ ἐπέρχεται ἴσως αὐτῷ ὄρκος.* Ἀντί: *ἐπέρχεται, γραπτέον: ἐπάγεται (προβλ. ΞΘ' β') ἢ: ἐπιφέρεται (προβλ. ΞΘ' γ').*

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Σ. ΓΚΙΝΗΣ